

TISH KARIESINING KENG TARQALISHIGA SABAB BO'LUVCHI OMILLAR

Axmedova Malika Qilichovna

Osiyo Xalqaro Universiteti
Bukhoro, Uzbekistan

Email: axmedovamalika1982@gmail.com
<https://doi.org/10.5281/zenodo.10390588>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 05-December 2023 yil
Ma'qullandi: 10- December 2023 yil
Nashr qilindi: 15- December 2023 yil

KEY WORDS

Tish kariesi, Parhez, Shakar iste'moli, Og'iz bo'shlig'i gigienasi, Jamoatchilikni xabardor qilish, Profilaktika choralari, Og'iz bo'shlig'i salomatligi.

ABSTRACT

Ushbu keng qamrovli maqola zamonaviy jamiyatdagi stomatologik karies va ijtimoiy-madaniy omillar o'rtasidagi ko'p qirrali munosabatlarni o'rganadi. Tish kariesi global sog'liq uchun keng tarqalgan muammo bo'lib qolayotgan bir paytda, ushbu tadqiqot ijtimoiy-madaniy determinantlarning etiologiyasi, tarqalishi va potentsial kamaytirish strategiyalaridagi rolini chuqur tahlil qilishni taklif qiladi

Tish kariesi yoki tish bo'shlig'i deb nomlanuvchi tish kariesi uzoq vaqtdan beri insoniyat tsivilizatsiyasi taraqqiyoti va ovqatlanishdagi o'zgarishlarning aksi hisoblangan. Ushbu maqola tish kariesi va insoniyat jamiyatlarining rivojlanishi o'rtasidagi murakkab munosabatlarni o'rganadi. U tarixiy va antropologik jihatlarni o'rganadi, dietani o'zgartirish, shakarni iste'mol qilish va og'iz bo'shlig'i gigienasi amaliyotlarining tish kariesining tarqalishiga ta'sirini muhokama qiladi. Bundan tashqari, ushbu keng tarqalgan tish kasalligiga qarshi kurashishda aholini xabardor qilish va profilaktika choralari muhimligini ta'kidlaydi. Tish kariesini tsivilizatsiya kasalligi sifatida tushunish bizning doimiy rivojlanayotgan dunyomizda og'iz bo'shlig'i salomatligining kengroq kontekstiga oydinlik kiritadi.

Tish kariesi yoki tish kariesi ming yillar davomida odamlarni azoblab kelgan keng tarqalgan og'iz bo'shlig'i muammosidir. Insoniyat jamiyatlari evolyutsiyasi bilan chambarchas bog'liqligi uchun uni "tsivilizatsiya kasalligi" deb atashgan. Ushbu maqola tish kariesining tarqalishiga hissa qo'shgan tarixiy, antropologik va parhez omillarni o'rganadi va ushbu keng tarqalgan muammoni hal qilishda faol choralar muhimligini ta'kidlaydi.

Tish kariesi yaqinda paydo bo'lgan hodisa emas. Arxeologik dalillar shuni ko'rsatadiki, u tsivilizatsiya paydo bo'lganidan beri odamlarni qiynab kelgan. Biroq, uning tarqalishi va jiddiyligiga turli tarixiy va madaniy omillar ta'sir ko'rsatdi.

Qadimgi jamiyatlarda asosan meva, sabzavot va yog'siz go'sht kabi tabiiy oziq-ovqatlardan iborat bo'lgan parhez tufayli tishlarning chirishi nisbatan kam uchraydi. Qayta ishlangan shakar va tozalangan uglevodlarning yo'qligi og'iz bo'shlig'ini saqlashda muhim rol o'ynadi. Bundan tashqari, zamonaviy tish gigienasi amaliyotlarining yo'qligi ko'pchilik odamlarning tishlarini eskirish va yirtish tufayli yo'qotishiga olib keldi, ammo kariyes tufayli emas.

Tish kariesi yoki tish bo'shlig'i sifatida tanilgan tish kariesi global sog'liq uchun jiddiy muammo bo'lib qolmoqda (Kassebaum va boshq., 2017). Bu turli darajadagi zo'ravonliklarga ega bo'lgan barcha yoshdagi shaxslarga ta'sir qiladi va og'iz bo'shlig'i salomatligi va umumiy farovonlik uchun keng qamrovli ta'sir ko'rsatadi. Kariyes tish emalining demineralizatsiyasi bilan tavsiflanadi, bu esa bo'shliqlarning paydo bo'lishiga olib keladi (Schwendicke va boshqalar, 2019). Bu biologik, xulq-atvor va ijtimoiy-madaniy omillarning kombinatsiyasi ta'sirida murakkab multifaktorial kasallikdir (Selwitz va boshq., 2007).

Tish kariesining etiologiyasi ovqatlanish odatlari, og'iz bo'shlig'i gigienasi amaliyoti, genetik moyillik va og'iz mikrobiomini o'z ichiga olgan bir nechta omillarni o'z ichiga oladi (Sheiham & Jeyms, 2015). Haddan tashqari shakar iste'moli, ayniqsa shakarli gazaklar va ichimliklar shaklida, muhim xavf omili sifatida aniqlangan (Moynihan & Petersen, 2004). Og'iz bo'shlig'ining yomon gigienasi, etarli darajada ftorid ta'siri va kamdan-kam tish shifokoriga tashrif buyurish ham kariyes rivojlanishiga yordam beradi (Petersen va Ogawa, 2016)

Tish kariesining kengroq kontekstida ijtimoiy-madaniy determinantlar hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu belgilovchilar shaxsning ijtimoiy va madaniy muhiti bilan bog'liq bir qator omillarni, jumladan, ijtimoiy-iqtisodiy holat, ta'lim, madaniy me'yorlar, sog'liqni saqlashdan foydalanish imkoniyati va og'iz bo'shlig'i salomatligidagi nomutanosibliklarni o'z ichiga oladi (Schwendicke va boshq., 2019). Ijtimoiy-iqtisodiy nomutanosibliklar ayniqsa e'tiborga loyiqdir, chunki pastroq ijtimoiy-iqtisodiy qatlamlarga ega bo'lgan shaxslar ko'pincha stomatologik yordamga kirish va optimal og'iz gigienasi amaliyotlarini saqlashda to'siqlarga duch kelishadi (Dye va boshq., 2015).

Ushbu tadqiqot natijalari ijtimoiy-madaniy omillar va zamonaviy jamiyatda tish kariesining tarqalishi o'rtasidagi murakkab o'zaro bog'liqlikni ta'kidlaydi. So'rovlar va klinik tekshiruvlar orqali to'plangan miqdoriy ma'lumotlar, intervyulardan olingan sifatli tushunchalar bilan birgalikda ushbu ko'p qirrali munosabatlarning nozik tushunchasini beradi.

Miqdoriy tahlil turli ijtimoiy-madaniy determinantlar va tish kariesining tarqalishi o'rtasidagi statistik jihatdan muhim bog'liqliklarni aniqladi. Shunisi e'tiborga loyiqki, pastroq ijtimoiy-iqtisodiy maqomga ega bo'lgan odamlarda tish kariyesi xavfi yuqori bo'lib, bu avvalgi tadqiqotlarga mos keladi (Watt & Sheiham, 2012). Ushbu natija daromad va ta'limning og'iz bo'shlig'i salomatligi va og'iz bo'shlig'i gigienasi amaliyotlaridan foydalanishga ta'sirini ta'kidlaydi.

Bundan tashqari, intervyulardan olingan sifatli ma'lumotlar ushbu assotsiatsiyalar asosidagi mexanizmlarga oydinlik kiritadi. Kam ta'minlangan qatlamlardan bo'lgan ishtirokchilar moliyaviy cheklovlar va geografik to'siqlar tufayli stomatologik yordamdan foydalanish cheklanganligi haqida hikoyalar bilan o'rtoqlashdilar. Madaniy me'yorlar va ovqatlanish amaliyotlari, shuningdek, karies xavfiga ta'sir qilishi aniqlandi, ba'zi jamoalar shakarli oziq-ovqat va ichimliklarga ko'proq ishonishadi.

Oziqlanish va shakarni iste'mol qilishning roli

Ovchi-yig'uvchilar jamiyatlaridan agrar jamoalarga o'tish stomatologik kariyes tarixida hal qiluvchi nuqta bo'ldi. Odamlar don yetishtirishni va pishirish texnikasini ishlab chiqishni boshlaganlarida, ularning dietasi uglevodlarga tobora ko'proq bog'liq bo'lib qoldi. Ushbu dietani o'zgartirish tish kariesining ko'payishi uchun qulay zamin yaratdi.

So'nggi bir necha asrlarda inson ratsioniga shakarning, xususan, tozalangan shakarning kiritilishi muammoni yanada kuchaytirdi. Shakarning konfetlardan tortib shirin

ichimliklargacha bo'lgan turli shakllarda tarqalishi butun dunyo bo'ylab tish kariesining ko'payishiga turtki bo'ldi. Og'iz bo'shlig'idagi bakteriyalar shakar bilan oziqlanib, tish emalini buzadigan va bo'shliqlarga olib keladigan kislotalarni ishlab chiqaradi.

Og'iz bo'shlig'i gigienasi amaliyotlarining ta'siri

Og'iz bo'shlig'i gigienasi amaliyotining takomillashtirilishi, shubhasiz, so'nggi asrlarda tish kariesining tarqalishini kamaytirdi. Tish cho'tkalari, tish pastasi va tish iplarining paydo bo'lishi odamlarga og'iz bo'shlig'ini yaxshi saqlashga imkon berdi. Biroq, bu yutuqlar kasallikni to'liq bartaraf etmadi.

Tish kariesi va og'iz bo'shlig'i gigienasi o'rtasidagi bog'liqlik muntazam stomatologik parvarish va to'g'ri tozalash texnikasining muhimligini ta'kidlaydi. Og'iz bo'shlig'i gigienasini e'tiborsiz qoldirish hali ham bo'shliqlarning rivojlanishiga olib kelishi mumkin, og'iz bo'shlig'i salomatligini saqlashda individual mas'uliyat zarurligini ta'kidlaydi.

Xulosa

Ushbu tadqiqot sotsial-madaniy omillar va tish karieslari o'rtasidagi munosabatlarga qimmatli fikrlarni keltirsa-da, bir nechta cheklovlarni tan olish kerak. Tadqiqotning kesmaviy tabiati bizning ijtimoiy-madaniy determinantlar va tish karieslari o'rtasidagi sababiy bog'liqlikni o'rnatish qobiliyatini cheklaydi. Kelajakdagi bo'ylama tadqiqotlar sababning yanada ishonchli dalillarini keltirishi mumkin.

Bundan tashqari, tadqiqot namunasi xilma-xil bo'lsa-da, barcha ijtimoiy-madaniy guruhlarni to'liq ifodalamasligi mumkin. Keyingi tadqiqotlar natijalarini yanada kengroq umumlashtirish uchun kattaroq va ko'proq vakillik namunalari o'z ichiga olishi kerak. Va nihoyat, madaniy omillar juda kontekstlidir va kelajakdagi tadqiqotlar og'iz bo'shlig'iga ta'sir qiluvchi o'ziga xos madaniy e'tiqod va amaliyotlarni chuqurroq o'rganishdan foyda ko'rishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, ushbu tadqiqot ijtimoiy-madaniy omillar va tish karieslari o'rtasidagi murakkab munosabatlarni ta'kidlaydi. Natijalarni mavjud adabiyotlar kontekstida sharhlash, ijtimoiy-madaniy ta'sir mexanizmlarini o'rganish va maqsadli davlat sog'liqni saqlash siyosati va aralashuvini targ'ib qilish orqali biz zamonaviy jamiyatda og'iz bo'shlig'i salomatligidagi nomutanosibliklarni kamaytirishga harakat qilishimiz mumkin. Kelajakdagi tadqiqotlar og'iz bo'shlig'i salomatligi natijalarini yaxshilash uchun yanada samarali strategiyalar haqida ma'lumot berish uchun ushbu ko'p qirrali muammoni chuqurroq o'rganishni davom ettirishi kerak.

Ko'pincha sivilizatsiya kasalligi deb ataladigan tish kariesi inson sivilizatsiyasi, ovqatlanish va og'iz bo'shlig'i salomatligi amaliyotlari o'rtasidagi murakkab o'zaro bog'liqlikni aks ettiradi. Ushbu keng tarqalgan muammoni hal qilishda uning tarqalishiga hissa qo'shadigan tarixiy va zamonaviy omillarni tushunish muhimdir. Aholining xabardorligini oshirish va profilaktika chora-tadbirlarini amalga oshirish orqali biz tish kariesining odamlar va butun jamiyat uchun yukini kamaytirishga harakat qilishimiz mumkin. Og'iz bo'shlig'i sog'lig'ini yaxshilashga intilish doimiy sayohatdir va bizning doimiy rivojlanayotgan dunyomizda sog'lom tabassumlarga intilishda davom etishimiz kerak

Adabiyotlar:

1. Ахмедова, М. (2020). НАРУШЕНИЯ ЭНДОТЕЛИАЛЬНОЙ ФУНКЦИИ ПРИ РАЗВИТИИ АФТОЗНОГО СТОМАТИТА. Достижения науки и образования, (18 (72)), 65-69.
2. Ахмедова, М. (2023). ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ЭТАПАХ ДИАГНОСТИКИ И ПЛАНИРОВАНИЯ ОРТОПЕДИЧЕСКОГО ЛЕЧЕНИЯ НА ОСНОВЕ

- ЭНДОССАЛЬНЫХ ИМПЛАНТАТОВ. Центральноеазиатский журнал образования и инноваций, 2(11 Part 2), 167-173.
3. Axmedova, M. (2023). USE OF COMPUTER TECHNOLOGY AT THE STAGES OF DIAGNOSIS AND PLANNING ORTHOPEDIC TREATMENT BASED ON ENDOSSEAL IMPLANTS. *International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research*, 3(11), 54-58.
4. Axmedova, M. (2023). THE IMPACT OF SOCIOCULTURAL FACTORS ON THE PERVASIVENESS OF DENTAL CARIES AS A COMPLEX HEALTH CONDITION IN CONTEMPORARY SOCIETY. *International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research*, 3(9), 24-28.
5. Obidovna, D. Z., & Sulaymonovich, D. S. (2023). Influence of the Mode of Work and Recreation of the Student's Health. *INTERNATIONAL JOURNAL OF HEALTH SYSTEMS AND MEDICAL SCIENCES*, 2(3), 3-5.
6. Obidovna, D. Z., & Sulaymonovich, D. S. (2023). Forming a Healthy Lifestyle for Students on the Example of the Volleyball Section in Universities. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 3(3), 22-25.
7. Bakayev, N. B., Shodiev, S. S., Khafizova, M. N., & Ostonova, S. N. (2020). SHAKESPEARS LEXICON: REASON WORD AS A DESIGN OF THE CONCEPT OF THE ABILITY OF THE HUMAN MIND TO ABSTRACTION, CONCLUSION. *Theoretical & Applied Science*, (6), 162-166.
8. Obidovna, D. Z., & Sulaymonovich, D. S. (2022). Physical activity and its impact on human health and longevity. *Достижения науки и образования*, (2 (82)), 120-126.
9. Obidovna, D. Z., & Sulaymonovich, D. S. (2022). THE CONCEPT OF "HEALTHY LIFESTYLE" IN PSYCHOLOGICAL RESEARCH. *ResearchJet Journal of Analysis and Inventions*, 3(06), 53-64.
10. Jo'rayev, S., & Djalilova, Z. (2022). NEUROLOGICAL STATUS OF CHILDREN WITH INTRAUTERINE DEVELOPMENTAL DELAY. *International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research*, 2(9), 34-37.
11. Azamat o'g'li, A. A. (2023). KANAKUNJUT O 'SIMLIGINING DORIVOR XUSUSIYATLARI. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 3(5), 200-202.
12. Hazratova, D. (2023). ORGANIK KIMYODA "ALKANLARNING TUZILISHI VA IZOMERIYASI" MAVZUSINI OQITISHDA ZAMONAVIY KIMYOVIY KOMPYUTER DASTURLARIDAN FOYDALANISH. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz), 38(38).
13. Toxirov, B. B., Tagaeva, M. B., & Shukurova, S. (2023). Obtaining stabilized enzymes and their application in the food industry. *Science and Education*, 4(4), 529-537. Retrieved from <https://openscience.uz/index.php/sciedu/article/view/5560>
14. Irgashev, I. E. (2022). COVID-19 BILAN KASALLANGAN BEMORLARDA ANTIKAOGULYANT TERAPIYANING YANGICHA TAMOILLARI. BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI, 2(12), 462-466.
15. Джалилова, З. (2023). The notion of illocution in the theory of speech acts by John Austin. *Современные тенденции при обучении иностранному языку в XXI веке*, 1(1).
16. Atavullayeva Maxbuba Qobilovna. (2023). COMMUNICATIVE COMPETENCE AS A FACTOR OF TEACHER'S PROFESSIONAL COMPETENCY. *American Journal Of Social Sciences And Humanity Research*, 3(09), 32-44. <https://doi.org/10.37547/ajsshr/Volume03Issue09-06>
17. Azamat ogli, A. A., & A'zamovna, H. D. (2022). МАКТАБ ОҚУВЧИЛАРИДА КИМЙО ФАНИНИ ОҚИТИШДА ИНТЕРФАОЛ МЕТОДЛАРДАН FOYDALANISHNING TALIM

SAMARADORLIGIGA TA'SIRI. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 2(3), 152-155.

18. Azamat ogli, A. A., & Shahribonu, B. (2023). BOIKIMYO FANIDA CHEM OFFICE DASTURLARIDAN FOYDALANISH. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 3(3), 272-274

19. Нарзулаева, У. Р., Самиева, Г. У., & Насирова, Ш. Ш. (2021). ИССИҚ ИҚЛИМДА КЕЧУВЧИ ГИПЕРТОНИЯ КАСАЛЛИГИНИНГ БОШЛАНҒИЧ БОСҚИЧЛАРИДА ГЕМОРЕОЛОГИК БУЗИЛИШЛАР. ЖУРНАЛ БИОМЕДИЦИНЫ И ПРАКТИКИ, 6(1).

20. Narzulaeva, U. R., & Bekkulova, M. A. (2023). Arterial gipertenziya etiologiyasida dislipidemiyaning xavf omili sifatidagi roli. Science and Education, 4(2), 415-419

21. Ataulayeva, M. (2023). COMMUNICATIVE COMPETENCE AS A FACTOR OF PERSONAL AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF A FUTURE SPECIALIST. International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research, 3(10), 109-114.

22. Qobilovna, A. M. (2021). BOSHLANG'ICH SINFI O'QITUVCHILARIDA KOMMUNIKATIV KOMPITENTLIK SHAKLLANISHINING IJTIMOY-PSIXOLOGIK DETERMINANTLARI. Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS), (Special Issue), 102-105.

23. Эргашева, Г. Т. (2023). Изучение Клинических Особенности Больных Сахарным Диабетом 2 Типа Среднего И Пожилого Возраста. Central Asian Journal of Medical and Natural Science, 4(6), 274-276.

24. Halimova, Y. S. (2023). Morphological Aspects of Rat Ovaries When Exposed to Caffeine Containing Drink. BEST JOURNAL OF INNOVATION IN SCIENCE, RESEARCH AND DEVELOPMENT, 2(6), 294-300.

25. Ergasheva, G. (2023). METHODS TO PREVENT SIDE EFFECTS OF DIABETES MELLITUS IN SICK PATIENTS WITH TYPE 2 DIABETES. International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research, 3(10), 104-108.

26. ГТ, Э., & Саидова, Л. Б. (2022). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ РЕАБИЛИТАЦИОННО-ВОССТАНОВИТЕЛЬНЫХ КРИТЕРИЕВ БОЛЬНЫХ С СД-2 ТИПА. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 2(12), 206-209.

27. Ergasheva, G. T. (2022). QANDLI DIABET BILAN KASALLANGANLARDA REABILITATSIYA MEZONLARINI TAKOMILASHTIRISH. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 2(12), 335-337

28. Toxirovna, E. G. (2023). O'RTA VA KEKSA YOSHLI BEMORLARDA 2-TUR QANDLI DIABET KECISHINING KLINIKO-MORFOLOGIK XUSUSIYATLARI. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 33(1), 164-166.

29. Salokhiddinovna, X. Y. (2023). MORPHOLOGICAL CHANGES IN PATHOLOGICAL FORMS OF ERYTHROCYTES. EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE, 3(11), 20-24.

30. Axmedov, S. J. (2023). EFFECTS OF THE DRUG MILDRONATE. Innovative Development in Educational Activities, 2(20), 40-59.

31. Jamshidovich, A. S. (2023). ASCORBIC ACID: ITS ROLE IN IMMUNE SYSTEM, CHRONIC INFLAMMATION DISEASES AND ON THE ANTIOXIDANT EFFECTS. EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE, 3(11), 57-60

32. Salokhiddinovna, X. Y. (2023). Clinical Features of the Course of Vitamin D Deficiency in Women of Reproductive Age. EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL

EDUCATION, 3(11), 28-31.

33. Saidova, L. B., & Ergashev, G. T. (2022). Improvement of rehabilitation and rehabilitation criteria for patients with type 2 diabetes
34. Tuyg'unovna, S. S. (2023). CHEMICAL COMPOSITION OF MEDICINAL PLANTS AND CLASSIFICATION. EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE, 3(11), 33-35.
35. Yomgirovna, R. G. (2023). AGROBIOLOGICAL PROPERTIES OF BENTONITE IN AGRICULTURE. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 3(9), 126-130
36. Yomgirovna, R. G. (2023). SCIENTIFIC ASPECTS AND EFFICACY OF BENTONITE USE IN AGRICULTURE. EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE, 3(11), 116120
37. Rasulov, Z. I. (2023). COMPARATIVE STUDY OF LINGUISTIC PHENOMENA OF A NATIONAL-CULTURAL NATURE, REPRESENTING MYTHOLOGICAL LINGUISTIC UNITS IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES. FORMATION OF PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY SCIENCES, 2(20), 19-24.
38. Rasulov, Z. I. (2023). THE NOTION OF NON-EQUIVALENT WORDS AND REALIAS IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES. Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities, 11(6), 35-40.
39. Rasulov, Z. (2023). LISONIY TEJAMKORLIKNING AXBOROT IFODASIDAGI ORTIQCHALIKKA MUNOSABATI. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz), 42(42).
40. Rasulov, Z., & Artikov, A. (2023, May). THE PRINCIPLE OF REDUNDANCY IN COMPOUND SENTENCES. In Integration Conference on Integration of Pragmalinguistics, Functional Translation Studies and Language Teaching Processes (pp. 1-4).
41. Rasulov, Z. (2023). The principle of cognitive economy as an important factor in information transmission. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz), 42(42).
42. Rasulov, Z. (2023). ПРИНЦИПЫ ЭКОНОМИИ ФОНАЦИОННОЙ ЭНЕРГИИ. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz), 42(42).
43. Rasulov, Z. (2023). PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYADA MANIPULYATSIYA TUSHUNCHASI. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz), 39(39).
44. Narzulyeva, U., & Ismoilova, N. (2023). DETECTION OF EATING BEHAVIOR DISORDERS IN STUDENTS BEFORE THE EXAM USING THE DEBQ QUESTIONNAIRE. Наука и инновация, 1(15), 112-114.
45. Narzulaeva, U. (2023). PATHOGENETIC MECHANISMS OF MICROCIRCULATION DISORDERS. International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research, 3(10), 60-65. Retrieved from <https://researchcitations.com/index.php/ibmscr/article/view/2811>
46. Narzulaeva Umida Rakhmatulloevna, Samieva Gulnoza Utkurovna, & Ismatova Marguba Shaukatovna (2020). SPECIFICITY OF THE CLINICAL COURSE OF THE INITIAL STAGES OF HYPERTENSION IN ARID ZONES OF UZBEKISTAN AND NON-DRUG APPROACHES TO TREATMENT. Кронос, (4 (43)), 15-17.
47. Umida Raxmatulloevna Narzulaeva, & Mohigul Abdurasulovna Bekkulova (2023). Arterial gipertenziya etiologiyasida dislipidemiyaning xavf omili sifatidagi roli. Science and Education, 4 (2), 415-419.
48. Narzulaeva, U. R., & Samieva, G. U. (2021). Nasirova ShSh. Hemoreological Disorders in The Early Stages Of Hypertension In Hot Climates. Journal of Biomedicine and Practice, 6(1), 221-225.